

se bode spet pričelo; liberalci ne dadó mirú, da šolnino prevzame deželni zaklad. — Škofov ni bilo v zboru.

V deželnem zboru Koroškem

je bil načrt postave o vpeljavi gospodarskih občin posebnemu odseku v pretres izročen.

O zboru Goriškem

poroča naš častiti dopisovalec v dopisu iz Gorice.

V Brnskem deželnem zboru

so 27. novembra knez Salm, dr. Pražak in dr. Fandrlik v imenu federalistične stranke deželnemu glavarju izročili deklaracijo o vstopu v deželni zbor, katero pa deželnemu zboru izročiti se je deželni glavar obnavljal nekako čudno.

Iz Praškega deželnega zbora.

Od 84 Českých poslancev se jih je 29 poslanstvu odpovedalo, ki spadajo v vrsto mladočehov, ki so si s staročehi v tem navskriž, da hočejo v državni zbor.

V deželnem zboru v Lincu

objavlja poslanec Weiss pl. Starkenfels v imenu federalistične stranke, da se ne skladajo z onim oddelkom začetnega govora deželnega glavarja, v katerem je rekel, da obljuba v državnem zboru je priznanje direktnih volitev; to ni res; obljuba pokornosti se tiče le temeljnih postav, ne pa direktnih volitev, ki so in ostanejo napad na pravico deželnih zborov.

Naši dopisi.

Iz Trsta 29. nov. (*Volitve v Tržaški mestni zbor*) so dovršene. Reči moramo, da centralni volilni odbor za Trst in okolico ni razvijal svoje delavnosti pri teh volitvah tako, kakor bi moral. Shoda tega odbora bila sta v ta namen le dva, in še ta dva mlačno obiskana, prvi zaradi slabega vremena, drugi pa zaradi neugodnega dneva. Sicer pa tudi pri nas vlada politična lenoba. Čast in hvala pa gré posebno enemu gospodu iz Trsta, ter nekemu trgovcu iz Bazovice, da je pri vsem tem stvar vendar vspeh imela. Kandidatje, katere je postavil centralni volilni odbor, so v 5 okrajih zmagali, samo v 5. okraju je propal narodni kandidat dr. Bizjak, predsednik Tržaške čitalnice, kateremu je škodovala največ četvorica (Črne, Nadrah in oba Danela), ki je agitirala za že v 1. razredu izvoljenega Burgstalerja, v veliko nevoljo cele okolice in centralnega odbora. Burgstaler sicer ni napačen človek, al on ni za okoličane; on ne ume slovenskega jezika in tudi programa ni hotel podpisati, katerega so vsi drugi poslanci podpisali, sicer pa je od krutih lahonov v mestu tako zabarikadiran, da ne bo imel drznosti, se potezati za slovensko narodnost, katera je glavna točka programa. Druge reči pa pustimo za zdaj s plaščem krščanske ljubezni pokrite. Dobrohot.

Iz Gorice 28. nov. — Deželni zbor Goriški se je pričel 26. t. m. sê slovesno sv. mašo, katero je pël prvostolni prepozit. Nazočih je bilo pri maši 5—6 deželnih poslancev, med njimi 2 deželna odbornika; uradov skor nič; občinstva, kakor pri vsakdanji maši ob 10. uri. Svečanost pri začetku zbora pojema v tisti primeri, kakor važnost njegova, se posebno odkar mu je vzeta glavna pravica, pravica pošiljanja poslancev v državni zbor. Kar se tiče začetne maše, bilo bi cerkveni oblasti svetovati, da naj bi se v prihodnje vpričo praznih poslanskih klopi ne brala, ali vsaj ne pela. — Deželni glavar je po navadi v obeh jezikih govoril. Poglavitne misli italijanskega govora so: „Akoravno deželni zbor ne pošilja več svojih udov v državni zbor, ima vendar

še veliko veljavo in dokaj važnih opravil v avtonomnem svojem področji; pasivna politika opozicije bode nehala.“ V slovenskem govoru: „Poslanci obeh narodnosti — da-si v tem in tem različnega menjenja, — delajo vendar skupno in vzajemno za deželno blagostanje; narodna enakopravnost je pri nas že davno vresničena.“ — H koncu je omenil cesarjeve 25letnice. — Vladni komisar baron Rechbach, je tudi v obeh jezikih zbor ogovoril. Poudaril je se posebno to, da je potrebno, da se popravijo pomanjkljivosti v deželnih postavah. — Dr. Pajer je nasvetoval v imenu deželnega odbora, naj posebna deputacija nese cesarju voščilno adresno za njegov jubilej. Izvoljena sta v ta namen glavar grof Coronini in baron H. Ritter. Dne 2. ob 11. uri dopoldne bosta pred cesarjem. — Nenazočí so bili v prvi seji min. de Pretis, Ritter, Strassoldo in Polley. — V naslednji seji so se predložili računi in prevdarki deželnih zalogov, volili odseki in dr. Prihodnja seja bo v sredo 3. dec. — Za obhajanje cesarjeve 25letnice se delajo v Gorici mnogotere priprave. Travnik bo razsvetljen z električno svetlobo; tudi privatne hiše, kakor se kaže, bodo lepo razsvetljene. Povrh tega bo slovesna maša, 3krat godba po ulicah, razsvetljeno gledališče, podelé se razni zneski za dobrotne namene itd. — „Fra Galdina“ (to je, sodelovalca pri „Eco del Lit.“, Del Col-a) bo zagovarjal dne 12. decembra dr. Tonkli. Akoravno gré v tej pravdi le za bagatelo (malenkost), utegne vendar obravnava prav mikavna biti. Stvar sega nazaj v dobo mestnih volitev (aprila t. l.). Mnogim tukajšnjim gospodom je bilo namreč došlo po volitvah anonimno pismo iz Trsta, v katerem so se razgrinjale razne napake enega novozvoljenih mestnih starašin. Lahko je bilo soditi, da je pismo skovano v kovačiji tiste stranke, ki je bila o volitvah propadla. Ker se je pa organ one stranke („Isonzo“) delal, kakor da bi bilo pismo prišlo od Bogsi-ga-vedi kod, odvrnil mu je „Eco“: Molči, saj pismo je tvoje, — in še par zrn popra k tem besedam. „Isonzo“vo vredništvo je zaradi tega „Eco“ tožilo; pri preiskavi se je izvedelo, kdo je pisatelj onih opazek. Da nobeden laških odvetnikov zatoženca ne zagovarja, prihaja od tod, ker sta dr. Doliac in Pajer v tej pravdi priči. Zato se tudi kot porotnika ne moreta obravnave vdeležiti, kakor tudi (izžrebani) dr. Tonkli ne. — Potrjena je deželna postava (lani sklenjena) za stran posušenja močvirja Kobaridskega. To je kaj važna stvar za ondašnji kraj. — Zrno k zrnu pogačal! Letos se je pričelo ponemčevanje tukajšnje vadinice; „pripravljalni razred“ je drugi korak k še večjemu ponemčevanju srednjih šol; zdaj je pa prišlo še tretje: izobraževališče učiteljsko ima nehati biti narodnoparalelno. Odbita je (po dr. Pajerji v dež. odboru nasvetovana) prošnja, da naj bi se izobraževališče ne ponemčilo. — Energična res je sedanja vlada, mar ne?!

Novomeslo 26. nov. — Zadnje volitve za državni zbor so v našem mestu zopet jasno pokazale, da velika, v primeri proti številu mestjanov premagajoča množina uradnikov in od uradov odvisnih volilcev pravi izraz ljudstva kaliti zamore, in da s temi podložniki pritiska vlada na javno mnenje pri vsaki priliki in vsak dan bolj in bolj, tako, da za dosego zaželene in obljubljene ravnopravnosti sedaj nimamo nobenega upanja, marveč da se bodo vsemu, kar se imenuje narodno, delale hude zapreke. Temu nasproti je tedaj silno treba, da domoljubi vso moč napnó, da vzdržijo vse podlage za gojenje narodnosti: v prvi vrsti národno večino v mestnem zastopu. Da si zagotovimo prihodnost, treba, da se čedalje bolj ljudstvo zbira okoli središča narodnega življenja tukajšnjega, katero je, kakor drugod, tudi pri nas, čitalnica. Al ni dosti, da čitalnica je

in da ima mnogovrstnih časopisov. Večina obrtnikov, trgovcev in drugih, ki celi dan delajo, si nikakor ne more pridobiti zavesti in veselja do svoje narodnosti samo po tem potu. Da se izbuja národna zavest, treba še, da se občinstvu prilika ponudi v zabavnih shodih, v besedah, koncertih, dramatičnih predstavah spoznavati milino in krasoto našega jezika, in v njem izbuditi prepričanje, da narod slovenski že kaj šteje v vrsti narodov slovanskih, da ima pravico do ravnopravnosti in da se svetinje narodne morajo častiti, hraniti in braniti. Na ta način se mora sedaj, ko smo v političnem življenju popolnoma „na steno pritisnjeni“, gojiti iskra domoljubja po mirnem, pa gotovem potu. Naj se potem zatira in podkopuje narodnost kakor se hoče, vzdignila se bode, kakor fenis iz ognja in pokazala svojo neoslajljeno in nezginljivo moč, ako le delajoči ostanemo na straži. — Kakor je pa treba povsod zedinjenega vodstva, kjer se kaj pravega hoče doseči, bilo bi tudi tu potreba, da bi bili nadzorni stražniki organiziranega delovanja veljavni možje cele dežele, ne pa, da se prepuščajo posamesna in raztresena društva svoji osodi. Treba bi bilo, da stopijo vsa društva v ožjo zvezo in vzajemnost po kakem nadzornem odboru, kateri bi skrbel za to, da se manjša in slabejša društva podpirajo z delalnimi močmi, s knjigami, glasbenim in dramatičnim gradivom, z denarno pomočjo. Najprvo bi bila za to poklicana Ljubljanska čitalnica, da se iz njenih udov osnuje tak nadzorni odbor, kajti ona ima največ zabavnih pripomočkov in najveljavnejše, obče znane osebe med svojimi društveniki. — Tako bi čitalnice spolnovati mogle nalogo, vzdržavati in krepčavati narodni čut in domoljubje v britkih časih silnega pritiska, dokler zopet ne pridejo ugodnejši časi, da se z uspehom tudi na političnem polju z nasprotnikom poskusiti moremo.

Naši čitalnici Novomeški so, žalibog, roke zvezane, ker nam še manjka poslopja za shode udov. Národni dom, ki ga čitalnični odbor spomladi zidati začne, je sicer v narisu tako osnovan, da bo, kedar bo izgotovljen, prostora dal za vsevrstne zabavne in predstavne shode, tudi za večje število poslušalcev in gledalcev, kakor jih ima Novomesto samo. Misel, da je treba zbirališča za narodne shode vse Dolenjske strani, ki je bila posebno živahno sprejeta in vrtjena po vnanjih, posebno Ljubljanskih domoljubih, napotila je odbor, da se je podvrgel velikemu delu, katero presega daleč lastne moči Novomeških rodoljubov. Zato se je koj iz začetka računalo na izdatno občno pomoč cele slovenske dežele; mislilo se je, da se bode spoznalo, da je za povzdigo narodne zavesti na Dolenjskem, posebno pa Novega mesta, najbolj potreba, da se zidana trdnjava národnega življenja v glavnem kraju Dolenjske strani postavi, ki bi že po svojem obstanku vedno branila, da se mesto in okolica nikdar nikoli ne potopi v naročje oholega ptujstva, votlega nemškutarstva. Mnogo darov in posojil je v ta namen že došlo odboru; konci tega leta se bo račun objavil o stroških zidanja, katero je toliko dovršeno, da stoji lepa, dve nadstropji visoka hiša pod streho. Al za dovršitev te prvine je že več denarja potreba bilo, nego se je po nabiranju dosedaj pridobiti moglo. Brez odlašanja in v trdnem zaupanju na daljno pomoč vsega naroda žrtovali so Novomeški domoljubi, kar so mogli, in se osebno zavezali v težke denarne pripomočke, pričakajoč, da ne bode občna pomoč izostala.

Slovenci! ne pozabite resnice besed: „Kamen do kamena — palača“, — „iz malega raste veliko.“ Kar je enemu samemu mestu nemogoče, to je igrača za ves narod. Ako vsak le kaj malega dodá, zbere se izdatna kupica. Ne zabite, da v današnjih neugodnih časih treba žrtovanja za ohranjenje narodnega duha, — ne zabite, da se od strani nasprotnikov ravno najbolj na Dolenjskem skuša zatreti vse narodno gi-

banje — posebno pa v Novem mestu, kjer nasprotni stranki vedno dohaja podpora, narodna pa se slabi z vsemi sredstvi. Kakor povsod, se mora posebno pri nas z zedinjeno močjo varovati sveta nam narodnost. Naj nobeden ne misli, da narodni dom je samo za Novomeščane, naj si oni sami pomagajo! Narodni dom mora biti last vsega slovenskega naroda, sezidan po občni pomoči, v korist občnega narodnega obstanja in napredovanja. Vi možje, ki stojite na čelu naroda, pospešujte podvzete, katero je prav za prav na zaupanje začeto bilo, da ga boste vsi podpirali s svojim vplivom, kateremu veruje narod. Društva narodna, posebno čitalnice, ki so bila že enkrat naprošena, sestrí Novomeški na pomoč hiteti, pa se niso nič oglasila, popravite svojo nedomoljubno nemarnost in osnujte predstave v korist zidanja „narodnega doma“ v Novem mestu, ki bode stal vsemu narodu in v bran protinarodnim nevihtam. Bodimo složni v medsebojni pomoči za povzdigo mile naše domovine! — „Iz malega raste veliko!“ — bodi naj nam vedno vodilo.

Novomesto 28. nov. — Ker se je deželni zbor začel, ne moremo si kaj, da ne bi povedali, kako težko še pogrešamo tukaj kmetijske in vinorejske šole, za katero se je tudi podružnica vže mnogo trudila. Naj bi se tudi še za nas kaj storilo o tej zadevi, da bi imeli kmalu pripravno tako učilnico, kajti Slapška iz mnogih ozirov nam ne ugaja, ter nima za naš kraj prav nobene koristi.*) Kdor pozná razmere in potrebe našega ljudstva, ta mora priznati, kako živo, živo potreba bi bilo nam take naprave. Ljudstvo v naši okolici je v kmetijskih rečeh še jako nezavedeno in silno potrebno poduka; vinorejske šole bi bilo pa ravno sedaj najbolj potreba, ko letos toča ni samo vso letino vzela, ampak tudi trto tako poškodovala, da se bo moralo mnogo vinogradov čisto na novo zasaditi.**)

Iz Ljubljane. (Telegram „Novicam“ iz Dunaja 2. decembra 2½ ure popoldne.) Cesar je deputacijo Kranjsko jako milostljivo sprejel in v vseh okoliščinah skušeno zvestobo dežele živo pohvalil, obžalovaje mnogotere nesreče, ki jih je trpela zadnja leta; z veseljem je sprejel sporočilo o ustanovi deželnega zbora in rad dovolil, da se imenuje po njegovem imenu; konečno je blagovolil z vsacim poslancem posebej nekoliko govoriti.

— 25letnica vladarstva presvitlega cesarja se je obhajala včeraj ob 10. uri dopoldne z veliko cerkveno svečanostjo v stolni cerkvi, gospod knezoškof Widmer so vpričo civilnih in vojaških oblastnij in obile množice mestjanstva slovesno sv. mašo peli, ki se je končala s pesmijo: Bog, Tebe hvalimo!

— Prejšnji večer je na slavo 2. decembra dramatično društvo v deželnem, slovesno razsvitljenem in sila polnem gledališči izvrstno predstavljalo igro slovensko in veliki čitalnični pevski zbor gospodov in gospodičin je krasno pel „cesarsko pesem“, postavljen okoli slike cesarjeve, ki jo je obdajal jako lep tablô: vojak, ki je držal cesarsko zastavo, kmet, ki je držal deželno za-

*) Vipavska dolina in pa Dolenska stran: vsaj to je dvoje. Vipavcu ne bi ugajalo, ako bi trto redil kakor Dolenec, in Dolenec ne, ako bi trto gleštal kakor Vipavec. Zato so Vipavci že 1869. l. se obrnili do ministerstva kmetijstva na Dunaj za pomoč in grof Lanthieri je blagodušno kar celo grajščinico Slap brezplačno odstopil tej šoli. Niti unega niso storili dosihmal dragi naši Dolenci, — niti ga še do danes ni Dolenskega grajščaka, ki bi se bil oglašil kakor blagi grof Lanthieri. Čemu tedaj zmirom pikati, kakor da bi Slapška šola na poti bila Dolenci?!

**) S točo podpirati potrebo vinorejske šole v Novem mestu, to pač ne gré, kajti nogradov z novimi trtami zasaditi, to pač ni naloga vinorejski šoli; tudi bi šola iz Novomeške okolice ne ene trtice ne mogla nogradom dati, ker bi tudi sama nobene ne imela po letošnji toči. Vred.

stavo, mornar in trgovec, med katerimi je stal duhovnik, z rokama v blagoslov povzdignjenima; bengalični ogenj je po vsaki strofi pesme razsvetljeval celo grupo. — Včeraj zvečer je bila slovesna predstava nemškega gledališča. — Kazina je v ponedeljek zvečer osnovala ples; al plesišče bilo je jako prazno; temveč polna je bila soirê, ki jo je včeraj zvečer na čast slavnemu dnevu napravil deželni predsednik grof Auersperg. — Pri mnogovrstnih teh slovesnostih pa tudi ubogi niso bili pozabljeni; magistrat je nabiral milodare po mestu in jih razdelil včeraj siromakom.

— Poleg adrese deželnega zbora in plemenitnikov in vitezov ces. redov poklonile ste presvitlemu cesarju adreso tudi družba kmetijska, po ministru poljedelstva, zbornica trgovska in obrtnijska pa skupno z družimi zbornicami. — Med ustanovami pa poleg ustanove deželnega zbora omenimo ustanove Kranjske branilnice, mestnega odbora in zbornice trgovske, ki vse so namenjene šoli realni in obrtnijskim šolam.

— (*Idrija*) je 28. nov. pl. Antona Gariboldi-a, posestnika v Šiški, namesti umrlega Irkiča volila. Izmed 88 volilcev jih je prišlo 57 volit, ki so ga soglasno izvolili.

— (*Katoliško društvo*) obhaja 25letnico presvitlega cesarja v ponedeljek, to je, 8. decembra, popoldne ob 5. uri z nagovorom in tombolo, namenjeno za obleko ubozih šolskih otrok.

— (*Čitalnica*) napravi v ponedeljek, to je 8. decembra, zvečer ob 7. uri veliko besedo na spomin Prešernu. Program je jako mikaven.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Že več mesecev prinaša „Soča“ vsak teden en dopis iz Ljubljane, v katerih je skoro toliko laži kakor besedi. „Matica“, banka „Slovenija“ ste že vradno na sramoto stavile lažnjivega dopisnika. Zadnji čas piše, da gosp. Šolmajer hoče odstraniti pl. Treuensteina od banke „Slovenije“ in samega sebe postaviti za vodilnega ravnatelja temu narodnemu zavodu. Se vé, da tudi to je grdo obrekovanje; nam je marveč iz prav gotovega vira znano, da gosp. Šolmajer nikakor ne bi sprejel tega mesta. Sicer pa mislimo, da delničarji banke „Slovenije“ ne bi bili zadovoljni, ako bi banka imela gosp. Šolmajerja — skoz in skoz vestnega, delalnega in poštenega moža za svojega ravnatelja. — Pisarje „Slov. Naroda“ pa moramo vendar spet opomniti, naj vsaj tako lažejo, da ne more vsak kar brž z roko prijeti laži. V nekem listu se lažejo, da na adreso od zunaj, ki se je poklonila presvitlemu cesarju, je deželni odbor dal napis napraviti v nemškem jeziku: „vom Landesauschusse“ itd., in čujte! to pregreho — pravi potem — je storil deželni odbor, v katerem imajo narodnjaki večino! — Kaj vendar „Narodovi“ jurčiki vedó! Da bi ne bili takošni jurčiki, kakor so, razvozljali bi si bili sami lahko, da napis zunaj na zavitku adrese ni bil od deželnega odbora, ki še vedel ni, da na zavitek pride kak napis, niti narejen, niti naročen, ampak da ga je naredil oni Dunajski obrtnik sam, kateremu je bil zavitek naročen in to še celó popolnoma napačno, ker deželni odbor ne sme reči, da on poklanja Njegovemu Veličanstvu adreso, ampak deželni zbor. — V drugem listu pa so se „Narodovci“ na drugo stran prave jurčike skazali, rekši, da vitez A. Garibaldi, posestnik v Šiški, zdaj že v tretjič v Idriji za deželnega poslanca izvoljen, se je pred več leti poslanstvu odpovedal zato, ker mu je bil Costov „klerikalizem“ prezopern! Če je po „Narodu“ celó

dr. Costa tega kriv, da je Eva Adama zapeljala v paradizu jabelka se lotiti, zakaj bi se pl. Garibaldi ne bil 13. oktobra 1868. leta poslanstvu odpovedal zavoljo dr. Costovega „klerikalizma“, čeravno — leta 1868. ne v državnem zboru, ne v deželnih zborih, ne v časnikih o „klerikalizmu“ nihče nič vedel ni in so le centralisti, federalisti, nemčurji, narodnjaki bili navadni priimki. Al kaj je to „Narodovim“ jurčikom mar? — ena bedarija več ali manj, da je le umazani njihov papir napisan. Narodnjaki so dobro jim znane razloge odpovedi Gariboldijeve po polni vrednosti cenili in njegovo takratno odpoved kot odpoved poštenega možaka imeli. Jurčiki „Naroda“, ki se je takrat še po drugem svetu klatil, se vé, da o tem nič ne vedó; klatežem je pa vsaka laž dobra.

— (*Odgovor g. general-direktorju pl. Treuensteinu.*) V listu 19. „Slovenca“ se nekoliko pikantno izgovarjate meni nasproti, da bi bili za Slovaško gimnazijo nabrani denar s koncem leta, to je 31. decembra, odposlali. Vedite, da to pri nas ni navada, da se že meseca marca denar nabira in nabere, pa ne pošlje. Če dva ali trije niso Vam koj dali, kar so na Vaš pritisek obljubili, ni menda bilo treba čakati z opominom do njih do dné, ko so že „Novice“ zastarano reč sprožile. Dovolite mi, častiti gospod, pri tej priliki zelo enako vprašanje: Morebiti sami veste za to, da se je leta 1871. v Celji ustanovljala neka protizavarovalna banka, „Danica“ po imenu, in so se nabirali doneski po 50 gold. na ustavnice? Ker pa te Vam znane banke še ni in menda ne bode nikoli zagledala belega dné, dovolite mi brez zamere vprašanje: katero leto meseca decembra se bode začel za to nabrani denar povračati?

France Kadilnik.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Cesarjev ukaz od 2. decembra vелеva, da se pomilostijo in brž iz zapora izpustijo vsi, ki so zaradi razžaljenja veličanstva obsojeni, ter zahteva dalje, naj se mu brž poroča še o družih tacihih osebah, ki so vredne, da se jim kazni odpusti. Nadejati se je, da dotična sodnija ne bode pozabila Skrejšovskega v Pragi. — 6. dne januarija odpotuje cesar v Petersburg, da obišče cara Ruskega. — „Vaterl.“ je došel glas, da vendarle iz Pruskega pride tistih 80 milijonov gold. srebra, katere na posodo vzeti je unidan zbornica poslancev dovolila vladi. Po takem bi se potrdilo, kar se je balo, da se Bismark s Pruskimi tolarji vtambulira na Avstrijo! — Nekateri Dunajski (judovski) časniki pritiskajo na zbornico gospôsko, naj ona dovoli, kar je le s 3 glasovi večine odbila zbornica poslancev, da se tudi borski podeli podpora iz najetih 80 milijonov.

Žitna cena

v Ljubljani 29. novembra 1873.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 7 fl. 20. — banaške 7 fl. 45. — turšice 4 fl. 60. — soršice 4 fl. 20. — rži 5 fl. 20. — ječmena 3 fl. 90. — prosa 3 fl. —. — ajde 4 fl. 20. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 2 fl. 20.

Kursi na Dunaji 2. decembra.

5% metaliki 69 fl. 20 kr. Ažijo srebra 108 fl. 30 kr.
Narodno posojilo 74 fl. — kr. Napoleondori 9 fl. 6 kr.